

ФІЛОСОФІЯ

УДК 316.4

DOI: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.40.155746>

Данильян Олег Геннадійович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна

e-mail: odana@i.ua

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-5308-4664>

Дзьобань Олександр Петрович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна

e-mail: a_dzeban@ukr.net

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-2075-7508>

ЛЮДИНА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

У статті обґрунтовується, що інформаційне суспільство є необмеженим простором для самоконструювання особистості, з одного боку, розширюючи простір ідентифікації, а, з іншого – звужуючи саму ідентичність за рахунок вибору способів і форм самоідентифікації. Доводиться, що це зумовлює появу поліідентичності, яка призводить до нестабільності соціокультурного простору інформаційного суспільства. Наголошується на важливості комунікацій у процесі набуття людиною моральної ідентичності в інформаційному суспільстві.

Ключові слова: ідентичність, ідентифікація, інформаційне суспільство, комунікація, інформаційні технології, соціальні інститути.

Постановка проблеми. На сучасному етапі проблема ідентифікації людини, її світоглядного простору й соціального буття, вибору моральних цілей

і засобів набуває особливої актуальності. Під впливом наростаючого процесу інформатизації всіх сторін життєдіяльності індивіда відбувається переакцентація ціннісної, морально-духовної складових світоглядного поля людини, трансформуються традиційні форми комунікації, ускладнюються системні зв'язки соціальних суб'єктів. Як наслідок, по-новому постає проблема ідентифікації, яка являє собою багатовекторний філософський феномен, що визначає особливу роботу самосвідомості й дозволяє індивіду визначити свою ідентичність і соціально-особистісний ареал.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Виникнення проблематики ідентифікації та ідентичності традиційно пов'язують із психологічними вченнями. У 40-ві роки минулого століття Е. Еріксон пропонує у своїх концепціях терміни «ідентичність», «криза ідентичності». У 50-ті роки виникають різні інтерпретації цих понять.

Результати аналізу свідчать про те, що еволюція проблеми ідентичності від появи перших зародкових теоретичних форм до самостійного теоретичного знання простежується в роботах класиків зарубіжної філософії, психології та соціології У. Джеймса, З. Фрейда, К. Юнга, Ж. Піаже, Е. Фромма, Дж. Міда, Ч. Кулі, Е. Еріксона, А. Маслоу, Р. Мейлі, Ю. Хабермаса, К. Хорні та багатьох інших дослідників. Разом з тим вивчення даної проблеми дозволяє констатувати, що незважаючи на солідну наявну теоретичну базу досліджуваних феноменів, їх рефлексія в умовах інформаційного суспільства потребує уточнень з урахуванням нових інформаційно технологічних процесів.

Формулювання цілей. Метою статті є спроба осмислення феномену моральної ідентифікації людини в умовах інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Дослідження ідентифікації не є аналогічним дослідженню ідентичності. Остання включає в себе набуття реальних якостей особистості, а ідентифікація – опис даних якостей. Ідентичність – це результат, тобто відстоювання і захист себе; ідентифікація – пристосування, процес постійного вибору, прийняття норм, традицій, установок. Тому на кожному рівні опису осмисленню ідентичності передуює процес ідентифікації.

У філософських дослідженнях ідентифікація розуміється як вища форма соціалізації, спосіб зв'язку людини з соціальним середовищем через «акти зв'язування і ототожнення себе з колективними сутностями своєї локальної цивілізації, культури, історичної епохи. У цьому сенсі ідентичність маніфестує всі основні символи включеності індивіда у спільноту» [1, с. 37]. При цьому моральна ідентифікація є набуттям людиною свого морального «Я» через утвердження свободи й гідності. Оскільки людина живе у світі напружених світоглядних і соціальних мотивацій, процес ідентифікації вирішує відразу безліч проблем особистості, а через них – і самого суспільства: людина знаходить існування, тотожне своїй духовній сутності; отримує можли-

вість вирішити проблему самотності та історичної спадкоємності. Однак в інформаційному суспільстві актуальності набуває не ідентифікація зі спільнотою, а прагнення піти, уникнути суспільних зв'язків, що пов'язано з нестабільністю людини як елемента у структурі соціуму [2, с. 44]. Головними його детермінантами виявляються процеси індивідуалізації та персоналізації, які виникають у результаті зміни змістовних орієнтацій, що дає підстави для формування самодетермінованого суб'єкта, який відчуває потребу в «віднайденні» себе і встановленні нових меж свого існування.

Послуги та технології Інтернету дозволяють користувачам різних переконань, різного походження й рівня освіченості встановлювати контакт один з одним і об'єднуватися у співтовариства. У той же час у подібному середовищі виникають проблеми ідентифікації та анонімності користувачів, які ставлять під сумнів їх здатність розуміти свою життєдіяльність (як приватну, так і професійну) і розпоряджатися нею у віртуальному середовищі, де виникають нові норми. Поява «Інтернету речей» (Internet of Things) також піднімає важливу проблему ідентичності в контексті взаємовідносин «людина – машина».

В інформаційному середовищі людина стикається з декількома видами ідентичності, які піддаються позитивним і негативним змінам під впливом інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Головними з них є два типи ідентичності: *ipse*-ідентичність (відчуття власної особистості) і *idem*-ідентичність (більш формальна ідентичність, що залежить від контексту, оточення й ситуації). Захисники недоторканності приватного життя і прав людини підкреслюють перш за все загрозу *ipse*-ідентичності. Комп'ютери накопичують знання, створюють профілі, здійснюючи внесок в *idem*-ідентичність користувача, який не підозрює про ці профілі і про те, як вони впливають на його *ipse*-ідентичність. Це суттєво впливає на позитивну свободу індивіда, оскільки світ, з яким він взаємодіє, вже обраний для нього.

Сучасні доробки вітчизняних дослідників у царині філософії та права дають підстави висловити міркування на користь створення нового права, а саме права на захист ідентичності. Це право не повинно формулюватися як негативне і має бути спрямоване на захист саме *ipse*-ідентичності [3–6].

Морально мотивований підхід полягає в тому, щоб інформаційне суспільство зміцнювало *ipse*-ідентичність як вихідну точку для *idem*-ідентичності. Таке зміцнення стимулювало б відповідальність, оскільки тоді визнавався б сам індивід, а не його профілі [7–8]. Слід враховувати, що ключем до такої відповідальності є захист даних, оскільки людина, щоб бути в змозі діяти через свою *ipse*-ідентичність, повинна контролювати особисті дані.

Інформаційні процеси, формуючи еkleктичний, фрагментарний соціокультурний простір, трансформують світоглядну парадигму, і в той же час сприяють розвитку творчості, а змінюючи горизонти індиві-

дуального буття, визначають інформаційну ідентичність людини [9–10]. Сучасна людина є активною особистістю, що виявляє свої особистісні якості у процесі символічного споживання, одного із способів створення так званого морального Я-образу [11–12]. Процес індивідуалізації характеризується бажанням людини бути собою і мати можливість вільного вибору, по-своєму позиціонувати себе у суспільстві й формувати індивідуальний соціальний простір, нести відповідальність за своє життя і оптимально розпоряджатися своїм етичним, емоційним, фізичним, емоційним досвідом, бути самостійною особистістю. У зв'язку з цим Е. Труфанова зазначає: «Ми бачимо, що умови сучасного суспільства пропонують безліч можливих ідентифікацій, кожна з яких дозволяє людині створити певний Я-образ. ... Кризова ідентичність виражається у порушенні зв'язків між різними Я-образами, в тому, що деякі Я-образи не вписуються в існуючу систему, і потрібна реформація, переструктурування Я» [13, с. 21].

Парадоксальність самого інформаційного суспільства виявляється також у різнополярних трактуваннях явища «самотність», що є одним із сегментів ідентичності: з одного боку, інформатизація соціуму об'єднує людей, а з іншого – все більше трансформує його в суспільство тотальної самотності [14–16]. Особливостями взаємодії людей у такому суспільстві є їх поверхневий характер, оскільки реальне спілкування витісняється нереальним, віртуальним. Інформаційна комунікативність, що забезпечує доступність різнопланової інформації, і реальна роз'єднаність людей вступають у протиріччя, створюють проблеми суб'єктивізму, особистісного вибору інформації та її трансформації у поведінкові регулятиви, загострюють проблему деформації загальнолюдських цінностей [13, с. 21].

Інформаційні технології служать інтеграції світу в глобальних мережах і одночасно сприяють руйнуванню комунікаційних етнічних, релігійних бар'єрів. У результаті формування безпосереднього зв'язку індивіда з джерелом інформації відбувається посилення процесу персоналізації, коли людина стає все менш залежною від загальноприйнятої, традиційної думки у сприйнятті та інтерпретації інформації. Головним фактором процесу персоналізації стає розмивання соціальних ролей, руйнування колишніх ідентичностей, у результаті чого людина, як вказує Ж. Ліповецькі, постає як «плаваючий простір, що не має ані постійного місця, ані орієнтирів» [17, с. 99]. Наростаючий в інформаційному суспільстві процес індивідуалізації є звільненням людини від суспільної зумовленості. Суспільство як система, що надає соціальній ідентичності міцних форм, руйнується, а життєвий простір формує нові форми ідентичності, нові спільноти, кордони між якими стають легко проникними й рухливими. У таких умовах людська ідентичність із даності перетворюється в задачу, вирішити яку зобов'язана сама людина. З'являється креативний

суб'єкт, який у ситуації руйнування попередніх підстав для самокатегоризації конструює нові соціальні відносини і власну ідентичність.

Інформаційне суспільство є необмеженим простором для самоконструювання особистості, з одного боку, розширюючи простір ідентифікації, а з іншого – звужуючи саму ідентичність за рахунок вибору дедалі вужчих культурних лакун для самоідентифікації. Останнє найчастіше призводить до фрагментації самості людини і до появи поліідентичності, що інколи є нормою, через що соціокультурний простір інформаційного суспільства стає нестабільним. Це, у свою чергу, призводить до зростання у житті людей ролі різного роду симулякрів – образів реальності, що заміщають саму реальність, «локальні культури й ідентичності втрачають коріння і замінюються символами товарного світу, взятими з рекламного і іміджевого дизайну мультинаціональних концернів. Буття стає дизайном, причому повсюдно. Люди суть те, що вони купують (або можуть купити)» [18, с. 82]. Суспільством засвоюється ідея про те, що процес споживання, який наразі триває при купівлі товару, є природним алгоритмом людського життя, а речі – засобом здійснення й утвердження людської особистості, яка виявляє при цьому особливі креативні якості. Задоволення індивідуально опосередкованих потреб супроводжується становленням нових ціннісних орієнтирів, таких як сердечність, довірливість, щирість. Цей аспект індивідуалізації, за справедливим зауваженням Н. Сіткевич, «пов'язаний із прагненням людини бути собою, творцем різних соціальних форм діяльності, отримувати свободу самовираження відповідно до своїх інтенцій, розпоряджатися особистим емоційним досвідом, бути тотожним самому собі» [19, с. 47].

Симуляція соціальних інститутів, як неодноразово зазначається у попередніх авторських публікаціях, є фактором і симптомом розречевлення суспільства, котре купує риси, опис яких призводить нас до використання поняття віртуальної реальності і передбачає взаємодію людини не з речами, а з їх образами [20–22]. Людина інформаційного суспільства занурюється у віртуальну реальність симуляцій і все більшою мірою сприймає світ як ігрове середовище, усвідомлюючи його умовність, керованість його параметрів і можливість виходу з нього [23–25]. У розробленій Йоханом Хейзінгою концепції ігрової діяльності є одним з основних архетипів людського самовираження і взаємодії. Він навіть ввів у соціальну філософію термін *Homo ludens* (людина граюча) [26].

Така людина менше обтяжена вантажем сформованих та історично обумовлених стереотипів, вона володіє більш мобільними реакціями і здатністю маніпулювати будь-якими пластами інформації. Можна сказати, що вона набуває нової абстрактної форми свого існування. Втрачається її індивідуальність, а залишаються лише ролі-ідентичності, виникає бажання абсолютного копіювання самої себе. Тому соціокультурний простір Бодрійяр називає

«ксероксом культури». Прикладом «нарцисичного некрозу» він називає клонування; по суті, це той самий ксерокс, тільки ксерокопіюється сама людина. При цьому, що цікаво, маси «теж є клонічним агрегатом, який працює від тотожного до тотожного, без звернення до іншого» [27, с. 298]. Отже, така людина не здатна на розрізнення, на необхідне для справжньої ідентифікації «розтотожнення» з собою.

Можливо, ідентичність є продуктом принципу симуляції, при якому всі знаки можуть обмінюватися один на одного, але не обмінюються ні на що реальне. «Тепер усі роз'єднані й байдужі під владою телебачення і автомобіля, під владою моделей поведінки, відображених у всьому – в передачах масмедіа або ж у плануванні міст. Усе збудовано в ряд і кожен несвідомо ототожнює себе з уміло розставленими напрямними симулятивними моделями. Всі допускають взаємну підстановку, як і самі ці моделі. Ера індивідів із змінною геометрією, зате незмінною і централізованою залишається геометрія коду. Фактично форму суспільних відносин утворює дифузно присутня у всіх тканинах міст монополія коду» [28, с. 157–158]. «Надлишок» видимості, характерний для інформаційного суспільства, призводить, як писав П. Козловскі, до руйнування сцени відомого, сфери вираження, повної прозорості й безтілесності дійових осіб, тобто до втрати «Я» [29, с. 59].

Прагнення людини вирватися за рамки своєї природної сутності накладає відбиток на зміни не тільки у навколишньому середовищі, а й у середовищі суто людському. У новому віртуальному просторі людина стає своєрідною призмою, крізь яку проглядається та чи інша реальність, подієвий ряд. Тому у вирішенні соціальних завдань, спрямованих на благо людського існування, необхідною є безпосередня участь самої людини. Так, Ю. Хабермас підкреслює, що ротації світогляду інформаційного суспільства сприяють зміні характеристик ідентичності, «розуміння людиною самої себе залежить не тільки від того, як вона сама себе описує, а й від тих зразків, яких вона дотримується. Самототожність Я визначається одночасно тим, як люди себе бачать і якими вони хотіли б себе бачити» [30, с. 7]. Усвідомлюючи себе суб'єктом діяльності, людина приймає авторство свого соціального життя і моральну відповідальність за нього. Згідно зі сформованим рівнем довіри до себе людина займає або активну, або пасивну життєву позицію.

Важливу роль для набуття людиною моральної ідентичності в інформаційному суспільстві відіграють комунікації. Саме у процесі міжособистісного спілкування вона отримує додаткову інформацію про себе, а зіставивши себе з безліччю інших людей, людина може зрозуміти себе, усвідомити, якою вона є насправді. Ю. Хабермас зазначає, що ідентичність особистості формується за допомогою самоідентифікації, яка отримала інтросуб'єктивне визнання. Основою моральної ідентичності є самоідентифікація, тобто погляд у свій

внутрішній світ і знаходження там себе у будь-який момент, тому індивід рефлексивно ставиться до себе з метою розуміння себе [30–32].

Висновки. Таким чином, проблема ідентифікації людини в умовах мінливої світоглядної парадигми інформаційного суспільства є актуальною і вимагає вироблення на філософському рівні установок, які допомагають індивіду зберегти свою тотожність під інтенсивним впливом інформаційних потоків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козин Н. Г. Идентификация. История. Человек. *Вопросы философии*. 2011. № 1. С. 37–48.
2. Дзьобань О. До проблеми моральної ідентифікації людини в інформаційному суспільстві. *Теоретичні і практичні засади еволюції від інформаційного суспільства до «суспільства знань» і до smart-суспільства: виклики і можливості четвертої промислової революції* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 23–24 травня 2018 року). Запоріжжя : ЗДІА, 2018. С. 43–47.
3. Гайворонюк Н. В. Право на ідентичність у контексті трансформацій сучасного українського соціуму. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Політологія. 2017. № 2. С. 320–322.
4. Макаренко Л. О. Правова культура і правовий світогляд як головні чинники збереження національної ідентичності. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 34–37.
5. Мелякова Ю. В. Від ідентичності до праворозуміння. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Політологія. 2016. № 2. С. 180–186.
6. Мелякова Ю. В. Самовизначення індивіда у полі правової культури: ідентичність чи імідж? *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія. 2016. № 4. С. 54–70.
7. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформаційне суспільство: морально-етичний дискурс. *Інформація і право*. 2014. № 1 (10). С. 16–25.
8. Дзьобань О. П., Мануйлов Є. М. Бінарна опозиція «свобода-відповідальність» в інформаційному суспільстві: до постановки проблеми. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія. 2016. № 1 (28). С. 15–26.
9. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформаційна картина світу в контексті перспектив сучасної науки й культури. *Інформація і право*. 2013. № 1 (7). С. 21–28.
10. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформаційна картина світу як соціокультурна реальність. *Гілея: наук. вісн.* 2013. Вип. 70 (№ 3). С. 573–578.
11. Онищук О. Сучасна людина у просторі віртуальної реальності: особливості соціально-культурної трансформації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Філософські науки. 2014. № 780. С. 34–39.

12. Білогур В. Сучасна людина як «рефлексивна монада». *Versus*. 2014. №2. С. 67–72.
13. Труфанова Е. О. Человек в лабиринте идентичностей. *Вопросы философии*. 2010. №2. С. 13–22.
14. Помазова О. В. Самотність як психологічний феномен. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Психологія і педагогіка*. 2013. Вип. 23. С. 206–214.
15. Попелюшко Р. П. Самотність – як проблема соціалізації особистості в суспільстві. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. №2. С. 212–216.
16. Доній Н. Є. Самотність як територія ризику суспільного життя людини. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2014. Вип. 7. С. 55–60.
17. Липовецки Ж. Эра пустоты: Эссе о современном индивидуализме / пер. с фр. В. В. Кузнецова. Санкт-Петербург : Владимир Даль, 2001. 330 с.
18. Бек У. Что такое глобализация?: Ошибки глобализма – ответы на глобализацию; пер. с нем. А. Григорьева, В. Седелника. Москва : Прогресс-традиция, 2001. 303 с.
19. Ситкевич Н. В. Особенности трансформации нравственных ценностей в условиях информационного общества: этико-философский анализ : дис. ... канд. филос. наук. Новомосковск, 2011. 139 с.
20. Дзьобань О. П. Діалектика глобалізації віртуальної реальності й суспільного розвитку. *Гілея: наук. вісн.* 2012. Вип. 63 (№8). С. 254–260.
21. Дзьобань О. П., Соснін О. В. Віртуальна реальність суспільства постмодерну як соціокультурне тло соціалізації «людини інформаційної». *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії* : збір. наук. пр. 2017. Вип. 69 (1). С. 69–76.
22. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. «Симулякр»: концептуалізація феномена у постнеокласичній філософії. *Інформація і право*. 2016. №2 (17). С. 66–76.
23. Дзьобань О. П., Жданенко С. Б. Соціокультурний простір інформаційного суспільства як середовище буття сучасної людини. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. №2 (21). С. 12–21.
24. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. 2-ге видан., перероб. і допов. Харків : Право, 2017. 416 с.
25. Дзьобань О. П. Homo informaticus: до проблеми осмислення сутності. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. №1 (20). С. 13–21.
26. Хейзинга Й. Homo Ludens. В тени завтрашнього дня / пер. с нидерл. В. Ошиса. Москва : АСТ, 2004. 539 с.
27. Бодрийяр Ж. Соблазн / пер. с фр. А. Гараджи. Москва : Ad marginem, 2000. 317 с.
28. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / пер. с фр. и вступ. ст. С. Н. Зенкина. Москва : Добросвет, 2000. 389 с.

29. Козловски П. Культура постмодерна / пер. с нем. Москва : Республика, 1997. 238 с.
30. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность: Московские лекции и интервью. Москва : АО «Ками»: Изд. центр «Academia», 1995. 244 с.
31. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / пер. с нем. под ред. Д. В. Складнева. Санкт-Петербург : Наука, 2000. 377 с.
32. Хабермас Ю. От картин мира к жизненному миру / пер. с нем. Д. Мироновой. 2-е изд. Москва : Идея-Пресс, 2015. 127 с.

REFERENCES

1. Kozin N. G. (2011). Identifikatsiya. Istoriya. Chelovek. *Voprosy filosofii – Questions of philosophy, 1*, 37–48 [in Russian].
2. Dzoban O. (2018). Do problemy moralnoi identyfikatsii liudyny v informatsiinomu suspilstvi. *Teoretychni i praktychni zasady evoliutsii vid informatsiinoho suspilstva do «suspilstva znan» i do smart-suspilstva: vyklyky i mozhlyvosti chetvertoi promyslovoi revoliutsii*: proceedings of the International Scientific and Practical Conference. Zaporizhzhia: Vyd-vo ZDIA, 43–47 [In Ukrainian].
3. Haivoroniuk N. V. (2017). Pravo na identychnist u konteksti transformatsii suchasnoho ukrainskoho sotsiumu. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. Serii: Politolohiia – *Bulletin of the National University «Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise»*. Series: Politics, Issue 2, 320–322 [In Ukrainian].
4. Makarenko L. O. (2015). Pravova kultura i pravovyi svitohliad yak holovni chynnyky zberezhennia natsionalnoi identychnosti. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of the Kyiv University of Law, 1*, 34–37 [In Ukrainian].
5. Meliakova Yu. V. (2016). Vid identychnosti do pravorozuminnia. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. Serii: Politolohiia – *Bulletin of the National University «Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise»*. Series: Politics, Issue 2, 180–186 [In Ukrainian].
6. Meliakova Yu. V. (2016). Samovyznachennia indyvida u poli pravovoi kultury: identychnist chy imidzh? *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. Serii: Filosofiya – *Bulletin of the National University «Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise»*. Series: Philosophy, Issue 4, 54–70 [In Ukrainian].
7. Danylian O. G., Dzoban O. P. (2014). Informatsiine suspilstvo: moralno-etychnyi dyskurs. *Informatsiia i pravo – Information and right, 1 (10)*, 16–25 [In Ukrainian].
8. Dzoban O. P., Manuilov Ye. M. (2016). Binarna opozytsiia «svoboda-vidpovidalnist» v informatsiinomu suspilstvi: do postanovky problemy. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. Serii: Filosofiya – *Bulletin of the National University «Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise»*. Series: Philosophy, Issue 1 (28), 15–26 [In Ukrainian].
9. Danylian O. G., Dzoban O. P. (2013). Informatsiina kartyna svitu v konteksti perspektyv

- suchasnoi nauky y kultury. *Informatsiia i pravo – Information and right*, 1 (7), 21–28 [In Ukrainian].
10. Danylian O. G., Dzoban O. P. (2013). Informatsiina kartyna svitu yak sotsiokulturna realnist. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: Scientific Bulletin*, 70 (3), 573–578 [In Ukrainian].
 11. Onyshchuk O. (2014). Suchasna liudyna u prostori virtualnoi realnosti: osoblyvosti sotsialno-kulturnoi transformatsii. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Filosofski nauky – Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Philosophical sciences*, 780, 34–39 [In Ukrainian].
 12. Bilohur V. (2014). Suchasna liudyna yak «refleksyvna monada». *Versus – Versus*, 2, 67–72 [In Ukrainian].
 13. Trufanova E. O. (2014). Chelovek v labirinte identichnostey. *Voprosy filosofii – Questions of philosophy*, 2, 3–22 [in Russia].
 14. Pomazova O. V. (2013). Samotnist yak psykholohichniy fenomen. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Psykholohiia i pedahohika – Scientific notes of the National University «Ostroh Academy». Psychology and pedagogy*, 23, 206–214 [In Ukrainian].
 15. Popeliushko R. P. (2013). Samotnist – yak problema sotsializatsii osobystosti v suspilstvi. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina» – Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University «Ukraine»*, 2, 212–216 [In Ukrainian].
 16. Donyi N. Ie. (2014). Samotnist yak terytorii ryzyku suspilnoho zhyttia liudyny. *Filosofiiia i politolohiia v konteksti suchasnoi kultury – Philosophy and political science in the context of modern culture*, 7, 55–60 [In Ukrainian].
 17. Lipovetski Zh. (2001). Era pustoty: Esse o sovremennom individualizme. Sankt-Peterburg: Vladimir Dal [in Russia].
 18. Bek U. (2001). Chto takoe globalizatsiya?: Oshibki globalizma – otvety na globalizatsiyu. Moskva: Progress-traditsiya [in Russia].
 19. Sitkevich N. V. (2011). Osobennosti transformatsii нравstvennyih tsennostey v usloviyah informatsionnogo obschestva: etiko-filosofskiy analiz. *Candidate's thesis*. Novomoskovsk [In Russia].
 20. Dzoban O. P. (2012). Dialektyka hlobalizatsii virtualnoi realnosti y suspilnoho rozvytku. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: Scientific Bulletin*, Issue 63 (8), 254–260 [In Ukrainian].
 21. Dzoban O. P., Sosnin O. V. (2017). Virtualna realnist suspilstva postmodernu yak sotsiokulturne tlo sotsializatsii «liudyny informatsiinoi». *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii: Zbirnyk naukovykh prats – Humanitarian Bulletin Zaporizhzhya State Engineering Academy: Collection of scientific works*, Issue 69 (1), 69–76 [In Ukrainian].
 22. Danylian O. G., Dzoban O. P. (2016). «Symuliakr»: kontseptualizatsiia fenomena u postneoklasychnii filosofii. *Informatsiia i pravo – Information and right*, 2 (17), 66–76 [In Ukrainian].

23. Dzoban O. P., Zhdanenko S. B. (2014). Sotsiokulturnyi prostir informatsiinoho suspilstva yak seredovyshche buttia suchasnoi liudyny. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Seriya: Filosofiya, filosofiya prava, politologiya, sociologiya – Bulletin of the National University «Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise». Series: Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology, Issue 2 (21), 12–21* [In Ukrainian].
24. Danylian O. G., Dzoban O. P., Zhdanenko S. B. (2017). Suchasne suspilstvo: filofsko-pravove doslidzhennia aktualnykh problem. O. G. Danylian (Ed.). Kharkiv: Pravo [In Ukrainian].
25. Dzoban O. P. (2014). Homo informaticus: do problemy osmyslennia sutnosti. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Seriya: Filosofiya, filosofiya prava, politologiya, sociologiya – Bulletin of the National University «Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise». Series: Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology, Issue 1 (20), 13–21* [In Ukrainian].
26. Heyzinga Y. (2004). Homo Ludens. V teni zavtrashnego dnya. Moskva: AST [in Russia].
27. Bodriyyar Zh. (2000). Soblazn. Moskva: Ad marginem [in Russia].
28. Bodriyyar Zh. (2000). Simvolicheskiy obmen i smert. Moskva: Dobrosvet [in Russia].
29. Kozlovski P. (1997). Kultura postmoderna. Moskva: Respublika [in Russia].
30. Habermas Yu. (1995). Demokratiya. Razum. Nравstvennost: Moskovskie lektsii i intervyyu. Moskva: AO «Kamii»: Izd. tsentr «Academia» [in Russia].
31. Habermas Yu. (2000). Moralnoe soznanie i kommunikativnoe deystvie. Sankt-Peterburg: Nauka [in Russia].
32. Habermas Yu. (2015). Ot kartin mira k zhiznennomu miru. Moskva: Ideya-Press [in Russia].

Данильян Олег Геннадиевич, доктор философских наук, профессор, заведующий кафедрой философии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина;

Дзобань Александр Петрович, доктор философских наук, профессор, профессор кафедры философии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

ЧЕЛОВЕК В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ: ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ

В статье обосновывается, что информационное общество является неограниченным пространством для самоконструирования личности, с одной

стороны, расширяя пространство идентификации, а с другой – сужая саму идентичность за счет выбора способов и форм самоидентификации. Доказывается, что это приводит к появлению полиидентичности, приводящей к нестабильности социокультурного пространства информационного общества. Отмечается важность коммуникаций в процессе приобретения человеком нравственной идентичности в информационном обществе.

Ключевые слова: идентичность, идентификация, информационное общество, коммуникация, информационные технологии, социальные институты.

Danilyan Oleg Gennadievich, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of Philosophy Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine;

Dzoban Olexander Petrovich, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor Philosophy Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

A MAN IS IN INFORMATIVE SOCIETY: PROBLEM OF MORAL AUTHENTICATION

Problem of setting. *On the modern stage the problem of authentication of man acquires the special actuality, as values are changing, morally spiritual constituents of the world view field of man, the traditional forms of communication are transformed.*

Recent of research and publications analysis. *The results of analysis testify that the evolution of problem of identity is traced both in works of classics of foreign philosophy, psychology and sociology and in works of modern oversea and domestic researchers. At the same time, without regard to the present theoretical base of the probed phenomena, their reflection in the conditions of informative society needs clarifications taking into account new informatively technological processes.*

Paper of objective. *The purpose of the article is an attempt of comprehension of phenomena of moral authentication of man in the conditions of informative society.*

Paper main body. *In the information society becomes relevant to the human desire to avoid public relations, which is due to her instability as an element in the structure of society. Its main determinants are the processes of individualization and personalization, which arise as a result of changing conceptual orientations that give rise to the formation of semideterminate the subject who feels the need to establish new boundaries of their existence. The information society is unlimited space for semiconstrained personality, on the one hand, expanding the space of identification, and, on the other, narrowing the identity by choosing an increasingly narrow cultural gaps for identity. The paradox of the*

information society is also expressed in bipolar interpretations of the phenomenon of «loneliness», which is one of segments of identity: on the one hand, Informatization of society brings people together, and with another – more transformerait it in society total solitude. Interaction between people in society is superficial because the real communication is supplanted by the unreal, virtual.

Information processes, forming an eclectic, fragmented social space, transformerait ideological paradigm, and at the same time, contribute to the development of creativity and the changing horizons of individual existence, determine the information the identity of a person.

In the information environment one is confronted with multiple identity types, which are subject to positive and negative changes under the influence of information and communication technologies. Chief among them are two types of identity: ipse-identity (sense of self) and idem-identity (a more formal identity depends on the context, environment and situation).

An important role for the development of human moral identity in the information society communication. It is in the process of interpersonal communication it receives additional information about yourself, and comparing yourself with a lot of other people, people can understand themselves, to realize what it really is.

Conclusions of the research. The problem of human identification in a changing ideological paradigm of the information society is important and requires elaboration on a philosophical level settings, which help the individual to maintain their identity under the influence of intensive information flows. The basis of moral identity is the identity, that is, a look into their inner world and find himself at any time, so the individual reflexive refers to himself with the purpose of understanding the self.

Keywords: identity, identification, information society, communication, information technology, social institutions.

